

MAGISTRÁT HLAVNÉHO MESTA SLOVENSKEJ REPUBLIKY BRATISLAVY

Materiál na rokovanie
Mestského zastupiteľstva
hlavného mesta SR Bratislavy
dňa 16.02.2023

Číslo záznamu: MAG 46486/2023
Spisový znak: UL1
Skartačná
lehota: A10

Informácia o činnosti a rokovaníach v rámci stavovských organizácií, ktorých je členom Hlavné mesto SR Bratislava, za obdobie : rok 2022

Predkladateľ:

Ing. arch. Matúš Vallo, v. r.
primátor

v. z. Ing. Tatiana Kratochvílová, v. r.
I. námestníčka primátora

Materiál obsahuje:

1. Návrh uznesenia
2. Dôvodovú správu

Zodpovedný:

Ing. arch. Matúš Vallo, v. r.
primátor

v. z. Ing. Tatiana Kratochvílová, v. r.
I. námestníčka primátora

Spracovateľ:

Mgr. et. Bruno Konečný, v. r.
poradca primátora

Február 2023

Návrh uznesenia

Mestské zastupiteľstvo po prerokovaní materiálu

A. berie na vedomie

informáciu o činnosti a rokovaní v rámci stavovských organizácií, ktorých je členom Hlavné mesto SR Bratislava, za obdobie : rok 2022

B. Schvaľuje

vystúpenie hlavného mesta SR Bratislavy zo Združenia miest a obcí Slovenska.

Dôvodová správa

1. Dôvod predloženia materiálu alebo podnet, na základe ktorého je materiál vypracovaný:

Materiál je spracovaný na základe Uznesenia MsZ č. 954/2013 zo dňa 7.2.2013, ktoré bolo následne pozmenené a doplnené Uznesením MsZ č. 270/2015 zo dňa 22.10.2015.

Na základe citovaného u znesenie primátor Bratislavy informuje a to najneskôr do 31.12. príslušného roku o činnosti a rokovaní stavovských organizácií, ktorých je Bratislava členom a o prínose územnú samosprávu a osobitne hlavné mesto SR Bratislavu.

Bratislava je členom stavovských organizácií a to : Únia miest Slovenska, K8 a ZMOS.

V rámci pravidelného zhodnotenia aktivít členských organizácií a ich prínosu z pohľadu mesta je prirodzený priestor vyhodnocovať aj prípadné zmeny v členstve v jednotlivých organizáciách.

2. Stručné zdôvodnenie potreby materiálu:

Plnenie úlohy vyplývajúce z vyššie citovaných uznesení MsZ.

3. Stručný obsah materiálu:

Materiál obsahuje informáciu o stavovských organizáciách zastupujúcich územnú samosprávu, ktorých členom je Bratislava a vybraných aktivitách primátora Bratislavy v týchto organizáciách.

Uznesením sa navrhuje vystúpenie hlavného mesta SR Bratislavy zo Združenia miest a obcí Slovenska. Stručné odôvodnenie navrhnutia takéhoto postupu sú uvedené informáciou o členstve.

4 a 5. Materiál pripomienkovaný mestskými časťami alebo verejnosťou / materiál prerokovaný v iných orgánoch, v ktorých a s akým výsledkom, prípadne v ktorých orgánoch má byť prerokovaný:

Materiál nepodlieha pripomienkovému konaniu.

Informácia o činnosti a rokovaníach v rámci stavovských organizácií, ktorých je členom Hlavné mesto SR Bratislava, za obdobie : rok 2022

1. Únia miest Slovenska

Dňa 29. 4. 1994 sa konal ustanovujúci snem, na ktorom založili Úniu miest Slovenskej republiky (ďalej aj ako „Únia“), dobrovoľné záujmové združenie miest SR.

Členskú základňu Únie tvoria mestá.

Orgány

Orgánmi Únie miest Slovenska sú: snem, republiková rada, prezídium, prezident, výkonný viceprezident, kontrolná komisia.

Republiková rada je orgánom zodpovedným za prijímanie rozhodnutí týkajúcich sa strategickej, činnosti a rozvoja Únie medzi zasadnutiami snemu. Členmi republikovej rady sú **všetky členské mestá Únie**. Republiková rada sa schádza minimálne raz za 2 mesiace. Zasadnutia republikovej rady zvoláva prezident.

Prezídium riadi činnosť Únie medzi zasadnutiami snemu. **Prezídium tvoria prezident, deväť viceprezidentov a výkonný viceprezident**. Členovia prezídia sú volení snemom na obdobie 2 rokov. Prezídium sa schádza najmenej 1-krát za 2 mesiace.

Prezident je štatutárnym orgánom Únie. Koná za Úniu navonok a podpisuje písomnosti Únie. Snem volí a odvoláva prezidenta, viceprezidentov a všetkých členov prezídia Únie. Funkčné obdobie prezidenta, viceprezidentov a členov prezídia je 2 roky. Na volebnom sneme Únie dňa 4.mája 2021 sa opätovne stal **prezidentom** Únie miest Slovenska **primátor mesta Trenčín Richard Rybníček**.

Viceprezidentmi sú, Matúš Vallo – primátor hlavného mesta SR Bratislavy, Peter Bročka – primátor mesta Trnava, Ján Nosko – primátor mesta Banská Bystrica, Jaroslav Polaček – primátor mesta Košice, Ján Keszegh - primátor mesta Komárno, Alexandra Pivková – primátorka mesta Lučenec, Anton Danko - primátor mesta Poprad, Ján Ferenčák – primátor mesta Kežmarok, Slavomír Borovský – primátor mesta Moldava nad Bodvou,

Webové sídlo: www.uniamiest.sk

2. K8

Združenie K8 bolo založené v roku **2006** ako dobrovoľné, záujmové, na štáte i politických stranách nezávislé **združenie Hlavného mesta SR Bratislavy a krajských miest Slovenskej republiky**. Združenie sa riadi stanovami, ktoré boli schválené jeho zakladateľmi.

Členmi sú všetci krajské mestá, spolu teda **8**.

Hlavným cieľom združenia je obhajovať záujmy obyvateľov Hlavného mesta SR Bratislavy a obyvateľov krajských miest pri rešpektovaní ich autonómneho postavenia, aktívne ovplyvňovať rozvoj ich samosprávnych funkcií, zjednocovať postup členov združenia pri vykonávaní im zverených kompetencií a navrhovať vecne príslušným orgánom riešenie problémov samosprávy v súlade s Ústavou SR a zákonmi Slovenskej republiky a s prihliadnutím na Európsku chartu samosprávy.

Orgány

Predseda je štatutárny orgán, ktorý vedie a riadi združenie. Predsedu zastupuje podpredseda. Vo funkcii predsedu a podpredsedu sa primátori striedajú podľa rotačného princípu a to tak, že každých 6 mesiacov je predsedom iný primátor.

Pre K8 je kľúčové fungovanie „veľkých“ miest s čím súvisí prehodnotenie rozdelenia kompetencií a financovania územnej samosprávy a osobitne tých miest, ktoré ako územné sídla sú regionálnym centrom a kľúčovým faktorom rozvoja daného regiónu. K hlavným témam patrilo financovanie územnej samosprávy, čerpanie európskych investičných a štrukturálnych fondov v novom programovacom období i aktuálna legislatíva týkajúca sa napr. pripravovaného stavebného zákona.

V rámci činnosti orgánov združenia K8 sa uskutočnili rokovania 10.6.2022 v meste Nitra a 30. septembra 2022 v Bratislave. Témami rokovaní boli aktuálny vývoj vo financovaní územnej samosprávy a krajských miest, príprava nového programovacieho obdobia a procesy dočerpania končiaceho programového obdobia zdrojov EÚ, vplyv inflácie a rastu cien materiálov v investičných projektoch realizovaných v krajských mestách, odolnosť miesta ako aj aktuálne legislatívne a ekonomické dianie.

Webstránka : www.k8.sk

3. Združenie miest a obcí Slovenska (ZMOS) v roku **1990** vzniklo na obhajobu spoločných záujmov všetkých združených sídiel.

ZMOS má dobrovoľný charakter, jeho činnosť je hradená ťažiskovo z príspevkov členských obcí a miest. Bratislava bola zakladajúci člen, neskôr z tejto organizácie vystúpila a znova sa stala členom v roku 2013.

Rada ZMOS je najvyšším výkonným orgánom medzi jednotlivými snemami. Zložená je z 2 tzv. komôr a to : Komory miest a z Komory obcí. Rada ZMOS zvoláva snem, zabezpečuje realizáciu jeho uznesení a spolu s predsedom riadi činnosť medzi zasadnutiami snemu. Radu ZMOS tvorí predseda ZMOS a zástupcovia regionálnych združení miest a obcí, spravidla je to predseda regionálneho združenia a za každých 30 miest a obcí ďalší zástupca.

Rada ZMOS rokuje spravidla štyrikrát v roku. Je uznášaniaschopná, ak je prítomná nadpolovičná väčšina všetkých členov komory miest a nadpolovičná väčšina všetkých členov komory obcí. Na prijatie uznesenia je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých členov komory miest a nadpolovičnej väčšiny všetkých členov komory obcí. **Ani v roku 2022 nemala Komora miest, ako jeden z orgánov ZMOS, samostatnú komunikáciu mestských tém. Kontinuálne tak pokračuje stav, keď ZMOS, ani jeho komora, neotvára témy, ktoré sa týkajú špecificky miest a komunikáciu sústreďuje na témy, ktoré sa týkajú najmä obcí, prípadne univerzálne miestnej územnej samosprávy.**

Predsedníctvo ZMOS je výkonným a iniciatívnym orgánom Rady ZMOS, v niektorých prípadoch aj rozhodovací orgán. Koordinuje odborné sekcie rady ZMOS.

Predsedníctvo ZMOS prerokúva tiež námety a žiadosti členov združenia, pokiaľ nepatria do pôsobnosti odborných sekcií Rady ZMOS. Počet členov Predsedníctva ZMOS určí a členov volí Rada ZMOS. Predsedníctvo je tvorené na paritnom princípe – polovica sú zástupcovia miest a mestských častí, polovica sú zástupcovia obcí.

Predsedníctvo ZMOS rokuje podľa potreby, spravidla jedenkrát za mesiac. Je uznášaniaschopné, ak je prítomná nadpolovičná väčšina všetkých členov predsedníctva. Na prijatie uznesenia je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých členov predsedníctva. Predsedom ZMOS sa po komunálnych voľbách, ktoré sa konali v roku 2018, stal primátor mesta Liptovský Hrádok Branislav Tréger.

Webstránka : www.zmos.sk

II. Aktivity, rokovania a výsledky

Únia miest Slovenska:

Činnosť Únie miest Slovenska od XXXII. Snemu ÚMS

Napriek tomu, že dňa 14.12.2021 sa konal XXXIII. mimoriadny Snem ÚMS formou online rokovania, bol tematický a nezaoberal sa činnosťou ÚMS od posledného snemu ani formálnymi záležitosťami, ktoré podľa Stanov ÚMS patria do pôsobnosti rokovania Snemu ÚMS. Materiál preto hodnotí činnosť ÚMS od posledného riadneho Snemu ÚMS.

V roku 2022 pokračovala Únia miest Slovenska (ďalej len „ÚMS“) v svojich aktivitách, ktoré započala v roku 2019 a ktoré boli vyvolané prebiehajúcou epidémiou COVID 19. Mimoriadna pozornosť počas tohto obdobia bola venovaná aktivitám ústredných orgánov štátnej správy, ktoré sa dotýkajú činnosti samosprávy.

1. Reformné návrhy ÚMS

Napriek opakovaným aktivitám vedenia ÚMS, na strane vládnych predstaviteľov nedošlo k žiadnemu posunu vo vnímaní potreby reformy verejnej správy. Po deklaratórnych vyhláseniach nenasledujú praktické kroky a komplexnú reformu verejnej správy už nemožno v tomto volebnom období očakávať.

Minister vnútra SR zriadil internú komisiu pre reformu verejnej správy, ale bez zástupcov samosprávnych združení. Aktivity, ktoré v tejto oblasti realizuje Inštitút správnych a bezpečnostných analýz MV SR, zatiaľ nemajú politickú podporu.

Napriek tomu, že komplexná reforma verejnej správy sa nepripravuje, a ani neočakávame, že sa pripravovať bude, vláda pripravila, a v nadväznosti na míľniky v Pláne obnovy a odolnosti, aj postupne schvaľuje, sektorové reformy, ktoré sa nepriamo dotýkajú usporiadania v území (súdna mapa, optimalizácia siete nemocníc...). Minimálna, alebo žiadna, diskusia, so zástupcami regiónov a nekomplexnosť prístupu, ale aj návrh opatrení, ktoré obmedzujú pôsobnosť miest, sú jedným z dôvodov prečo ÚMS mnohé návrhy kritizuje a odmieta. Príkladom je stavebná legislatíva

Osobitnou kapitolou je predstavená daňová reforma, ktorú predstavil Minister financií. Tému tejto reformy sa venoval mimoriadny XXXIII. Snem ÚMS, ktorý sa realizoval online. Napriek prísľubom o zapojení ÚMS do ďalších krokov, ktoré na tomto sneme verejne odzneli, nenasledovali žiadne praktické kroky a spolupráca neexistovala.

Rok 2022 priniesol dramatické zhoršenie inflácie s dopadom na celkové zhoršovanie sociálnej situácie obyvateľstva. Vláda sa rozhodla túto situáciu riešiť návrhom protiinflačných / prorodinných opatrení, ktoré schválila 28.5.2022 NR SR. Jeden zo schválených návrhov zásadným spôsobom ovplyvní finančnú situáciu samospráv – zvýšenie daňového bonusu na dieťa. Návrhy boli prijaté bez diskusie so samosprávami, ignorovali všetky preložené argumenty o škodlivosti takéhoto rozhodnutia. Ku dňu konania snemu nie je schválená legislatíva podpísaná prezidentkou SR.

2. Spolupráca s mestami podpora miest

Obdobie po riadnom sneme ÚMS v máji 2021 prinieslo prechodné upokojenie pandémie a vyvolaných opatrení.

Napriek tomu, že neboli dôvody na mimoriadne „pandemické“ rokovania, v nadväznosti na zmenu stanov schválenú v máji 2021, bol zriadený nový orgán ÚMS – Republiková rada, ktorý rokoval pravidelne.

Po pandemickej kríze sa osvedčil zavedený formát online rokovaní pri riešení utečeneckej krízy v dôsledku vojny na Ukrajine. Akčnosť, a schopnosti miest, znova prekonal pripravenosť štátu, počas prvej etapy krízy prebiehali koordinačné online stretnutia primátorov/zástupcov miest denne do stabilizácie situácie.

V roku 2022 prebehli nasledovné rokovania orgánom ÚMS:

Rokovania Republikovej rady ÚMS: 25. apríla 2022
27. mája 2022
6. júla 2022
22. september 2022

Rokovania Prezídia ÚMS: 21. januára 2022
27. januára 2022
25. februára 2022
07. apríla 2022
19. mája 2022
6. septembra 2022

3. ÚMS a zastupovanie záujmov miest v oblasti európskych zdrojov

Programové obdobie 2014 – 2020

ÚMS je zastúpená v monitorovacích výboroch jednotlivých Operačných programov v PO 2014 – 2020, toto programové obdobie v roku 2023 končí. V roku 2021 napriek snahe MIRRI SK, sa nepodarilo dostatočne spružniť vyhodnocovanie výziev v rámci IROP.

Programové obdobie 2021 – 2027

Úspešné presadenie rozšírenia konceptu ÚMR na celé územie Slovenska, sa ÚMS ďalej intenzívne zapája do prípravy OP Slovensko, súvisiacej legislatívy a spolu so zástupcami MIRRI SK organizuje koordinačné stretnutia zástupcov ÚMR, aby boli územia dostatočne pripravené na nadchádzajúce programové obdobie.

Plán obnovy a odolnosti

Zástupca ÚMS je riadnym členom Rady vlády pre POO, prvé zasadnutie rady vlády bolo 28.január 2022. V doterajšom období UMS pripomienkovala sprievodnú legislatívu a implementačné pravidlá. Očakáva sa, že praktické napĺňanie niektorých opatrení prinesie pre samosprávu príležitosti ale aj sklamanie, keďže implementačný proces bude veľmi podobný podmienkam pre čerpanie štrukturálnych fondov 2014 – 2020.

4. Zastupovanie záujmov miest v legislatívnom procese, v rezortných pracovných skupinách a v poradných orgánoch vlády

Zastupovanie záujmov miest vo vzťahu k štátnym orgánom je dlhodobou štandardnou agendou ÚMS. Znamená to najmä:

- účasť na formovaní a pripomienkovaní jednotlivých právnych noriem, zastupovanie záujmov miest v rozporových konaniach
- spoluúčasť na tvorbe strategických a koncepčných dokumentov na úrovni vlády s dopadmi aj na činnosť a budúcnosť samosprávy

Osobitná pozornosť bola venovaná príprave novej stavebnej legislatívy. Pracovná skupina ÚMS, ktorá sa tejto téme venovala, spracovávala priebežné pripomienky, zúčastňovala sa na opakovaných rozporových konaniach.

Ďalšie dôležité zmeny prijaté v roku 2021 sa týkali oblasti životného a oblasti školstva.

5. Iniciatívy pre skvalitnenie života obyvateľov v mestách

Oblasť klimatickej agendy

Únia miest Slovenska chce byť lídrom v pozitívnej zmene a v podpore riešení klimatickej krízy v mestách. Má za cieľ poskytovať členským mestám kvalitnú podporu v podobe zmysluplných environmentálnych aktivít, udržateľných projektov, ako aj poradenstvo a poskytovanie relevantných zdrojov informácií v oblasti klimatickej krízy a klimatickej zmeny tak, aby im boli nápomocné pri ich ďalšom rozhodovaní a realizácii následných krokov.

ÚMS je zastúpená v Rade vlády pre Európsku zelenú dohodu mestom Trnava. V rámci ÚMS bola vytvorená samostatná pracovná skupina pre agendu klimatickej zmeny. **Pre členské mestá** sa realizuje interný vzdelávací projekt „Mestá pre klímu“ -online webinár kde sú mestám na pravidelnej báze prezentované jednotlivé témy a súvislosti v oblasti klimatickej krízy v mestách s apelom na reálne riešenia. ÚMS je partnerom pri príprave tzv. Regionálnych centier udržateľnej energetiky (RCUE) v spolupráci s Priateľmi Zeme CEPA.

Informatizácia

Problematike informatizácie samosprávy sa začala ÚMS intenzívne venovať na základe požiadaviek miest, aj v nadväznosti na aktuálne rozšírený „virtuálny život“. Do tejto oblasti sú smerované aj nové požiadavky a zdroje z PO 2021 -2027. V súlade so schválenými prioritami zo stretnutia pracovnej skupiny ÚMS pre oblasť IT z 10/2020 oslovila ÚMS MIRRI so žiadosťou o poskytnutie informácií k projektu „Dátová integrácia“, následne ÚMS zorganizovala niekoľko pracovných stretnutí s ministerstvom, aj za prítomnosti právnikov, s cieľom nájsť najefektívnejšie riešenie pre čo najrýchlejšie pripájanie miest ÚMS na štátne registre. Rokovania pokračujú aj v roku 2022

Cez účasť v pracovných skupinách sme participovali na tvorbe novej Národnej koncepcie informatizácie verejnej správy (NKIVS) na roky 2021-2026 a aktívne sme sa zúčastňovali početných pracovných skupín na MIRRI, kde sme komunikovali pätnú väzbu z miest všetkým relevantným štátnym inštitúciám. ÚMS sa zapojila do auditu MIRRI, ktorého cieľom bolo formou prieskumu na vybraných orgánoch verejnej moci prehodnotiť povinnosti eGov. Zamestnanci magistrátu sa zúčastňovali online stretnutí k rôznym témam v oblasti IT (Open Data Publikáčné Minimum pre samosprávy, Dátová integrácia a ďalšie)

6. Partnerská spolupráca s verejným, súkromným a tretím sektorom

ÚMS dlhodobou úzko spolupracuje s organizáciami verejného, súkromného i tretieho sektora. ÚMS je spoluzakladateľom neziskovej organizácie Komunálne výskumné a poradenské centrum – KVPC n.o. Piešťany.

V roku 2021 sa zintenzívnila a rozšírila spolupráca s novými partnermi ÚMS, ktorých prínos je najmä v spoločnom presadzovaní a podpore záujmov pri riešení konkrétnych problémov v mestách. Partnerstvá z predchádzajúcich období boli podpísaním Memoranda o spolupráci rozšírené o nasledovné organizácie:

- **Priatelía zeme – CEPA** – občianske združenie podporujúce spravodlivý a udržateľný rozvoj regiónov, ktorý ďalej nedeštabilizuje klimatický systém a súčasne zvyšuje energetickú sebestačnosť
- **Manifest 2020** - združenie Manifest2020 sa stal prvým slovenským partnerom Nového európskeho Bauhausu, významného environmentálneho, hospodárskeho a kultúrneho projektu Európskej komisie. Cieľom tejto medzinárodnej iniciatívy je spájať udržateľnosť, kultúru, rozvoj komunít a investície tak, aby pomohla naplniť zámery Európskej zelenej dohody (European Green Deal)
- **Športová akadémia Mateja Tótha** – podporuje rozšírenie športovej činnosti na školách v mestách, zvýšenie počtu hodín telesnej výchovy na školách
- **Asociácia kontrolórov územnej samosprávy** - profesné združenie zamestnancov samosprávy

ÚMS spoločne s Ligou pre duševné zdravie založil Koalíciu miest za duševné zdravie. Aktivity v rámci tejto spolupráce sú určené zamestnancom samosprávy aj obyvateľom miest.

7. Medzinárodné aktivity

V roku 2021 došlo k zmenám zástupcov ÚMS v medzinárodných štruktúrach. ÚMS je zastúpená vo **Výbore regiónov – CoR i v Kongrese miestnych a regionálnych autorít Európy – CLaRA**. Na pozíciu náhradníka v Komore miestnych samospráv CLaRA bola nominovaná primátorka Handlovej Mgr. Silvia Grúberová.

8. Virtuálne pracovné skupiny ÚMS

Virtuálne pracovné skupiny sú zložené z odborných pracovníkov členských miest. Venujú sa vždy špecifickej agende, ktorá sa dotýka samosprávy. Využívajú sa pri spracovávaní a koordinácii pripomienok k legislatíve, k výmene skúseností medzi členskými mestami, k identifikácii problémov, ktoré je potrebné riešiť komunikáciou so štátnymi orgánmi.

Aktuálne sú zriadené nasledovné pracovné skupiny:

- Ekonomika, rozpočet, dane
- Školstvo
- Sociálne veci
- Životné prostredie / odpady
- Životné prostredie / klimatická kríza
- EU agenda
- Pracovná skupina k ÚMR
- Informatizácia

Okrem týchto pracovných skupín sa k niektorým aktuálnym problémom zriaďujú pracovné skupiny ad hoc, od roku 2021 to bola pracovná skupina k stavebnej legislatíve.

Vyhodnotenie plnenia priorít ÚMS:

Trvalé priority

Presadzovanie férových pravidiel a podmienok pre samosprávu pri všetkých legislatívnych zmenách a iných rozhodnutiach Vlády SR a Národnej rady SR.

Vývoj od ostatného snemu (vybrané zákony)

- *stavebná legislatíva*
- *návrhy zákonov boli v NR SR, vo finálnej verzii boli zapracovaná väčšina pripomienok Únie miest Slovenska, obavy z realizácie zákona pretrvávajú*
- *zákon o verejnom obstarávaní*
- *novela zákona akceptovala prevažnú väčšinu uplatnených návrhov a pripomienok*
- *zákon o dani z príjmu*
- *napriek protestom ÚMS bola novela zákona, ktorá zavádza zvýšený daňový bonus, schválená v NR SR. ÚMS intenzívne rokuje o riešení s prezidentkou, MF SR.*
- *novely zákonov, ktoré prikazujú mestám financovať neštátne školy, školské zariadenia a sociálne zariadenia boli napriek námietkam ÚMS schválené v NR SR*

Ciele pre rok 2022

- *pokračovať v pripomienkovaní vládnych a poslaneckých návrhov v súlade so závermi orgánov ÚMS Slovenska*
- *predkladať vlastné iniciatívne návrhy najmä v oblasti priorít ÚMS*

Dlhodobá priorita

Pokračovanie decentralizácie štátu

Presadzovanie princípov a téz v súlade so schváleným dokumentom „Dozrel čas na zmeny – pokračovanie reformy verejnej správy z pohľadu Únie miest Slovenska“, schváleným Snemom Únie miest Slovenska, január 2020.

Ciele a opatrenia

- *pokračovať v presadzovaní schválených téz v oblasti delby kompetencií a územnosprávneho usporiadania v rámci prípravy vládnych strategických dokumentov a legislatívnych návrhov*
- *v prípade prípravy vládneho návrhu reformy verejnej správy presadzovať schválené tézy a opatrenia Snemom ÚMS v januári 2020*

Vývoj od posledného Snemu

V období od ostatného Snemu predstavitelia ÚMS absolvovali viaceré rokovania s cieľom prispieť k pokračovaniu decentralizácie. Napriek zvýrazňovaniu významu silnej miestnej samosprávy realizuje vládna koalícia kroky k oslabovaniu miest a poštáťňovaniu územnej samosprávy.

Koncom roka 2021 vznikla na Ministerstve vnútra SR pracovná komisia pre prípravu verejnej správy, ktorá zatiaľ nepredložila žiadne dokumenty na diskusiu a oficiálne neoslovila Úniu miest k spolupráci.

Únia miest Slovenska opakovane medializovala svoj postoj k zmenám volebného systému a odmietavý postoj k zámeru zmeniť financovanie miest (daňový mix), ktorý v úplnom rozpore so schváleným dokumentom „Dozrel čas na zmeny“ a spôsobí rast podriadenosti miest centrálnej vláde

Ciele pre rok 2022

- presadzovať schválené tézy Snemom Únie miest Slovenska na všetkých rokovaníach s predstaviteľmi vlády, ostatných samosprávnych združení a v rámci pracovných skupín
- medializovať postoje a návrhy Únie miest v oblasti reformy verejnej správy

Priority do komunálnych volieb

1. Financovanie miest

Presadzovanie téz z dokumentu „Dozrel čas na zmeny – pokračovanie reformy verejnej správy z pohľadu Únie miest Slovenska“, schváleným Snemom Únie miest Slovenska, január 2020.

Hlavné ciele:

1. zvýšenie objemu vlastných príjmov miest
2. presadenie nového zákona o finančnom vyrovnaní

Ciele a opatrenia

1. zvýšenie objemu zdrojov miest, možnosti
 - a) posilnenie vlastných zdrojov (DPFO od živnostníkov – príjem obce so sídlom daňovníka, úprava základu dane z nehnuteľností, zmena stanovenia sadzby v poplatku za rozvoj
 - b) presunutie vyrovnávania záťaží, regionálnych disparít, na štátny rozpočet
 - c) financovanie zvýšenej záťaže miest
 - d) nové finančné mechanizmy / fondy pre rozvoj a modernizáciu územia, financovanie opatrení „zelenej transformácie“, digitalizáciu miest
2. zmena finančného vyrovňovania
 - a) posúdenie kritérií súčasného vzorca prerozdelenia DPFO (NV č. 668/2005) zo závislej činnosti
 - b) úprava solidarity medzi mestami a obcami (horizontálne finančné vyrovňovanie zdrojov - daňovej sily)
 - c) zaťaženie centier osídlenia
3. zmena financovania regionálneho školstva (sociálny index), vyplývajúca z návrhu nahradenia súčasného vzorca novým systémom finančného vyrovňovania
4. zmena financovania sociálnych služieb (štátna podpora v odkázanosti na klienta)

Vývoj od posledného Snemu

Vláda neplní svoje záväzky z programového vyhlásenia, naopak prijíma rozhodnutia, ktoré zvyšujú finančné zaťaženie miest. Uvažovaná „daňová revolúcia“ je skryte zavedená v tzv. protiinflačných / rodinných zákonoch prijatých v máji 2022, ktoré priniesli nežiaduci zásah do rozhodovania o vlastných zdrojoch miest (rodinná politika - daňový bonus, krúžkové), čo môže byť nebezpečným precedensom pre budúcnosť. Už v predchádzajúcom období prišlo k viacerým rozhodnutiam NR SR s negatívnym dopadom na financovanie miest (financovanie neštátnych zariadení v školstve, financovanie súkromných pobytových sociálnych zariadení). Únia miest sa preto pripojila k tzv. štrajkovej pohotovosti, spolu so ZMOS a SK8, s cieľom upozorniť občanov Slovenska na negatívne zásahy do financovania miest zo strany vládnej koalície.

V rámci online diskusie s ministrom financií, na základe požiadavky Únie miest, sa mali začať rokovania o zmenách financovania územnej samosprávy s povereným štátnym tajomníkom. K takémuto rokovaniu neprišlo.

Aktuálne informácie doplnené ústne.

Ciele pre rok 2022

- realizovať rokovanie so ministrom financií s cieľom vyjasniť si zámery MF SR pri plnení programového vyhlásenia vlády, predložiť mu oficiálne odporúčania na zmenu financovania a požadovať vytvorenie stálej pracovnej skupiny na ich prerokovanie a realizáciu a v rámci nej presadzovať schválené ciele a navrhované opatrenia
- odmietat zasahovanie do vlastných zdrojov samospráv a využiť všetky nástroje na zabránenie takýmto snahám či už zo strany vlády, parlamentných politických strán alebo mimovládnych iniciatív,
- považovať návrh zmien financovania za hlavnú prioritu pre nasledujúce obdobie, nakoľko prichádza k opakovaným atakom na príjmovú stránku miest a nerešpektovaniu rastu výdavkov z dôvodu rastu cien energií, inflácie ale aj prijatím zákonov. Navyše súčasný systém finančného vyrovňovania je z pohľadu miest nespravodlivý
- v rámci ÚMS vytvoriť pracovnú skupinu, ktorá sa bude témou zmeny financovania systematicky zaoberať

2. Zelená transformácia

Zmyslom je adaptácia urbanizovaného prostredia s cieľom vyššej odolnosti miest voči vplyvom a následkom klimatickej zmeny. Prijatť opatrenia v oblasti klimaticky zodpovedného strategického plánovania a rozhodovania; opatrenia v oblasti klimaticky priateľských investícií a opatrenia na redukcii následkov častejších a intenzívnejších extrémnych výkyvov počasia. Zasaditť sa a podporovať systémové zmeny, vecného aj legislatívneho charakteru s apelom na adaptačné, ako aj mitigačné opatrenia s cieľom chrániť životy obyvateľov miest, ako aj komplexnosť životného prostredia, ktoré je, pre budúcnosť fungovania spoločnosti, kľúčové.

Hlavné ciele

1. zefektívniť manažment zmien na úrovni miest
2. zakomponovanie ekológie do daňového systému a finančného vyrovňovania

Ciele a opatrenia

1. zefektívniť manažment
 - a) presadzovať stratégiu adaptácie a mitigácie urbanizovaného prostredia v členských mestách ÚMS
 - b) presadzovať jednotlivé čiastkové opatrenia podporujúce klimatickú stratégiu na centrálnej úrovni
 - c) podporovať vznik strategických útvarov
2. v rámci zelenej transformácie presadzovať aj zmenu pravidiel financovania
 - a) ekologická daňová reforma na centrálnej úrovni, ale aj na miestnej úrovni (miestne dane a poplatky)
 - b) ukotvenie ochrany klímy do ukazovateľov finančného vyrovňovania
 - c) zohľadnenie klimatickej ochrany do všetkých fondov, dotácií,....
 - d) zhoda v jednotlivých oblastiach (napr. pri podpore dopravy,...)
 - e) vyrovňovanie záťaží vo väzbe na sledované ciele

Vývoj od posledného Snemu

Na úrovni centrálnej vlády sme podporili vznik Rady vlády pre Európsku zelenú dohodu, ako návrh MŽP SR, Aktívne sa zapájame do pripomienkovania legislatívy v oblasti riešenia klimatickej zmeny (Plán obnovy, Klimatický zákon, Adaptačná stratégia SR, Zákon o ochrane ovzdušia, Zákon o krajinnom plánovaní, ale aj stavebná legislatíva,...)

Podporili Iniciatívu „Klíma ťa potrebuje“, spolupracovali sme na príprave samotného textu petície – o potrebe posilnenia pozície miest v riešení klimatickej zmeny, aktívne spolupracujeme s environmentálnymi organizáciami združenými v Klimatickej koalícii. Vzhľadom na žiadne realizované zmeny v oblasti financovania, ktoré by posilnili finančné možnosti samosprávy, nebolo možné veľkú časť cieľov realizovať.

Na úrovni spolupráce s mestami sme vytvorili sme samostatnú pracovnú skupinu zástupcov miest pre agendu klimatickej zmeny, poskytujeme mestám vzdelávací a informačný servis.

Ciele pre rok 2022

- *participácia na strategických klimatických dokumentov a legislatíve z pohľadu potrieb samosprávy napr. Stratégia SR pre adaptáciu, Nízkouhlíková stratégia SR, Klimatický zákon SR*
- *pokračovanie v edukatívnych a praktických projektoch a zelených iniciatívach zacielených na potreby samospráv v spolupráci s expertnými partnermi v oblasti klimatickej agendy a klimatických politík*

3. Rozvoj regiónov

Absencia regionálnej politiky štátu spôsobuje neustály rast regionálnych disparít znásobenú rastúcou infláciou, rastúcimi cenami energií a ďalšími dopadmi pandémie a vojny na Ukrajine, ale aj emigráciu obyvateľov z viacerých regiónov Slovenska. ÚMS Slovenska definovala v materiály „Dozrel čas na zmeny“ tézy novej regionálnej politiky, ktoré by prispeli k postupnému zastaveniu negatívnych trendov, ale aj nového zákona o regionálnej politike. Námety však doteraz nenašli adekvátnu odozvu na MIRRI, napriek tomu, že sú takmer totožné s politickým programom strany, v ktorej pôsobnosti ministerstvo je.

Hlavné ciele

1. nová regionálna politika umožňujúca rozvoj miest – centier osídlenia
2. zmena financovania regionálneho rozvoja

Ciele, opatrenia

1. presadzovať návrh zásad zákona o regionálnej politike
2. zmena financovania regionálneho rozvoja posilnením vlastných zdrojov, zmenou finančného vyrovnávania a vytvorením fondov vo väzbe na prioritu 1
3. pokračovať v projekte podpory spolupráce v mestských regiónoch (územia mestského rozvoja,) s cieľom vytvárania inteligentných, inkluzívnych a zelených regiónov
4. sledovať vládne iniciatívy a aktivity a presadzovať UMS schválené tézy k regionálnej politike v nich

Vývoj od posledného Snemu

Ciele a opatrenia v bodoch 1.- 2. nebolo možné realizovať nakoľko MIRRI nevyvinulo žiadnu relevantnú aktivitu. V súčasnosti prebieha na pracovnej úrovni diskusia o novele Zákona o podpore regionálneho rozvoja. MIRRI SK však presadzuje len parciálnu zmenu, ktorou sa snaží preniesť do zákona zmeny súvisiace s novým Programovým obdobím 2021 – 2027. ÚMS dlhodobo žiadala zásadné a systémové zmeny regionálnej politiky a financovania regionálneho rozvoja

Spolupráca a spoločný postup v rámci mestských regiónov (cieľ 3) sa posunul najmä vytvorením 18 území mestského rozvoja (UMR), čo si MIRRI osvojilo na základe návrhu UMS, aktuálne prišlo k doplneniu štruktúry UMR v regióne Nové Zámky - Komárno.

Negatívom je minimálny objem zdrojov pre aktivity v rámci UMR, ktoré navrhuje MIRRI len na úrovni povinného prídeltu v zmysle nariadenia EK.

V rámci implementácie Plánu obnovy je pokrok veľmi pomalý a zďaleka nezodpovedá očakávaniam. Sú k dispozícii len parciálne informácie o podmienkach čerpania pre samosprávy,

Ciele pre rok 2022

- naďalej presadzovať ciele a opatrenia 1.-2.*
- požadovať navýšenie alokácie zdrojov v rámci Partnerskej dohody v prospech projektov a aktivít realizovaných v mestách a mestských regiónoch (UMR)*
- v rámci Plánu obnovy spolupracovať i implementačnou jednotkou na ÚV SR a presadzovať najmä také alokácie a opatrenia, ktoré prispievajú k rozvoju miest – centier osídlenia*

Odôvodnenie návrhu na vystúpenie zo Združenia miest a obcí Slovenska

V roku 2013 boli sumarizované hlavné argumenty vstupu hlavného mesta do Združenia miest a obcí Slovenska (ďalej aj ako „ZMOS“) takto:

- pretože už 4 krajské mestá sú členmi aj Únie miest Slovenska aj ZMOS.
- pretože ZMOS združuje 97% miestnych územných samospráv Slovenska
- pretože získa ďalší priestor na ovplyvňovanie legislatívnych a finančných podmienok, v ktorých samospráva pôsobí.
- pretože potreby a záujmy miest v tejto organizácii sú v ZMOS rovnako dôležité ako potreby a záujmy obcí, pričom väčšina problémov je spoločná.
- pretože za to, čo získa zaplatí členský príspevok maximálne 8.300 Eur –
- pretože získa priame zastúpenie v Rade ZMOS a Predsedníctve ZMOS
- pretože bude môcť delegovať svojich odborníkov do odborných a poradných orgánov ZMOS ako aj ad hoc pracovných skupín.
- pretože bude môcť priamo formovať a posilňovať vzťah obcí a miest k hlavnému mestu Slovenska na pôde orgánov ZMOS.

Situácia v postavení Únie miest Slovenska (ďalej ako ÚMS) predovšetkým po roku 2019 z nášho pohľadu zásadnejšie zmenila. Predovšetkým z dôvodu oveľa aktívnejšieho prístupu predovšetkým k mestským témam sa postupne do ÚMS vstúpili všetky krajské mestá a viacero ďalších miest. Dnes združuje 61 miest s populáciou viac ako 2 milióny obyvateľov.

ZMOS, na druhej strane, dlhodobo zápasí s tematickou aj obsahovou vyváženosťou problematiky miest a problematiky obcí. Či presnejšie s potrebami väčších sídiel a s potrebami menších sídiel, keďže najmenšie sídlo so statusom mesta má približne 1300 obyvateľov a najväčšie sídla so statusom obce majú viac ako 5100 obyvateľov, čo je zároveň porovnateľný počet obyvateľov ako v najmenších okresných mestách Gelnica a Poltár. Uvedený zápas sa čiastočne prejavil aj v snahách o zavedenie rotačnej voľby predsedu ZMOS, podľa ktorej by sa na poste predsedu striedali po funkčných obdobiach starosta a primátor táto zmena však v stanovách bola zakotvená len pomerne krátko. ZMOS má v rámci oprávnení orgánov možnosť prijímať závery podľa komôr, teda väčšina sa zisťuje podľa väčšiny hlasov v každej z dvoch komôr, k takémuto hlasovaniu dochádza raritne. Ilustratívnym je napríklad vyhlásenie z januára 2022, kde ZMOS avizoval spracovanie dopadovej štúdie zameranej na vidiek s odôvodnením, že Slovensko je typicky vidiecka krajina. V mestách, podľa sčítania obyvateľov domov a bytov z roku 2021 býva 53,19 % obyvateľov. Vo zvyšných 46,81% sú zastúpené aj obce z prímestských oblastí, ktorých obyvateľstvo je bezprostredne denne napojené na mestá cez využívané služby dopravy, vzdelávania, sociálnej starostlivosti, kultúry či športu.

Hlavné mesto sa zapája do legislatívneho procesu, vrátane pripomienkovacieho konania tak z vlastnej iniciatívy - hlavné mesto má postavenie pripomienkujúceho subjektu, ale aj ako prispievateľ k spoločným stanoviskám Únie miest Slovenska. Aktívne vstupuje do politických rokovaní v mene hlavného mesta, alebo ako aktívna súčasť Únie miest Slovenska. Podstatnejší rozdiel v reprezentácii potrieb hlavného mesta vnímame len v tom, že ZMOS formálne zastupuje na rokovaníach Hospodárskej a sociálnej rady SR záujmy zamestnávateľov územnej samosprávy, teda aj VÚC, aj miest a obcí, ktoré nie sú členmi ZMOS.

Dovoľujeme si podotknúť, že témy, ktoré odlišujú mestá, predovšetkým okresné a krajské, od obcí sú napríklad:

- verejná hromadná doprava vrátane prepojení na integrovanú hromadnú dopravu,
- doprava v meste, ktorú ovplyvňuje miera suburbanizácie a absencia reálnych nástrojov miest na ovplyvňovanie neriadeneho developmentu v okolí miest,
- vzdelávacia, kultúrna, športová, rekreačná a oddychová infraštruktúra, ktorá v obciach buď absentuje úplne, alebo je v jednotkových počtoch,
- adaptácia na zmenu klímy, ktorej dopady sú v mestách citeľnejšie,
- mestská polícia, ktorá v mestách musí byť, aj kapacitne, dimenzovaná na objemy osôb dochádzajúcich pravidelne alebo nepravidelne do miest ako miestnych, regionálnych, prípadne metropolitných centier,
- rozsah ciest a chodníkov v správe, a aktívna starostlivosť o zeleň, o ktorú je potrebné sa v mestách, vzhľadom na hostilné prostredie starať intenzívnejšie a na vyššej odbornej úrovni,
- starostlivosť o kultúrne pamiatky vrátane národných kultúrnych pamiatok v správe miest.

Záver

Z uvedeného vyplýva, že hlavné argumenty za vstup hlavného mesta do Združenia miest a obcí Slovenska sa nenaplnili, prípadne považuje hlavné mesto za efektívnejšie ich napĺňanie cez názorovo a aj obsahovo bližšie organizácie, ktorými sú Únia miest a združenie krajských miest K8. Najmä Únia miest Slovenska predstavuje aktuálne perspektívnejšiu a názorovo bližšiu platformu pre diskusiu postojov mestských samospráv, prístupov k riešeniu problémov typických pre mestské prostredie a zároveň sa aj prostredníctvom vlastných aktivít stáva súčasťou politických procesov v podobnom zastúpení ako ZMOS.

Zároveň rešpektujeme existenciu aj činnosť Regionálne združenie mestských častí hlavného mesta SR Bratislavy. Tak ako v ostatnom funkčnom období, sa bude hlavné mesto zúčastňovať na rokovaníach v postavení hosta. Taktiež v plnej miere rešpektujeme členstvo mestských častí v Združení miest Slovenska.

Zdroje rozpočtované v mestskom rozpočte na členstvo v ZMOSe odporúčame v predmetnej položke vo výške členského v ZMOS ponechať a využiť na členské, prípadne mimoriadne členské do organizácií Únia miest Slovenska, K8, prípadne Regionálneho združenia mestských častí hlavného mesta SR.